

Stanowisko Zarządu Krajowej Rady Izb Rolniczych w sprawie kompleksowej zmiany ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników

W związku z narastającymi problemami dotyczącymi funkcjonowania systemu ubezpieczenia społecznego dla rolników Zarząd Krajowej Rady Izb Rolniczych postuluje wprowadzenie niżej wymienionych zmian tego systemu.

1. Emerytury proporcjonalne

Przed wszystkim rolnicy oczekują wprowadzenia emerytur proporcjonalnych do lat ubezpieczenia w ZUS i KRUS, tak żeby rolnik otrzymywał emeryturę z KRUS za lata składkowe w KRUS i emeryturę z ZUS za okres ubezpieczenia w powszechnym systemie emerytalnym.

Osobom urodzonym po 1.01.1949 r. prawo do emerytury z KRUS przysługuje po spełnieniu łącznie 2 warunków: osiągnięcie odpowiedniego wieku emerytalnego i opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne w KRUS przez pełnych 25 lat. W przypadku, gdy rolnik osiągnie wymagany wiek, ale brakuje choćby jednego kwartału w opłacaniu składek do KRUS – nie przysługuje emerytura z KRUS. W takiej sytuacji przysługuje emerytura w ZUS, jeśli przez pewien czas opłacała składki w powszechnym systemie ZUS. W praktyce wysokość emerytury z ZUS jest w takich przypadkach bardzo niska. Takiemu emerytowi przysługuje dodatek za lata opłacania składek w KRUS. Jest to tzw. zwiększenie rolne, które wynosi 1% emerytury podstawowej za każdy rok odprowadzanych do KRUS składek. Od marca 2025 emerytura podstawowa wynosi 1691,02 zł brutto. Wynika z tego, że dodatek rolny to około 17 zł brutto - za każdy rok odprowadzanych składek. Oznacza to, że po przepracowaniu 40 lat i opłacaniu składek w KRUS przez 24 lata rolnik uzyska „dodatek” do emerytury ZUS w wysokości 405,84 zł brutto miesięcznie.

W takiej sytuacji znajduje się wielu rolników, często są to dawni właściciele małych gospodarstw, zmuszeni sytuacją ekonomiczną do podjęcia pracy poza gospodarstwem. Ze względu na pierwszeństwo systemu powszechnego ZUS rolnicy ci zostali obowiązkowo ubezpieczeni w ZUS a w konsekwencji „wypadli” z KRUS i nie osiągają pełnego okresu składkowego w żadnym z systemów, pomimo że łącznie mają przepracowane ponad 40 lat i za te lata opłacali składki zgodnie z obowiązującymi przepisami. Osoby te są skazane na niską emeryturę z ZUS i symboliczny dodatek za lata, kiedy byli ubezpieczeni w KRUS.

Zdaniem samorządu rolniczego obowiązujący sposób naliczania emerytur dla grupy rolników ubezpieczonych w KRUS i ZUS jest dyskryminujący i powinien być zmieniony.

Emerytura dla rolników dwuzawodowców powinna być naliczana proporcjonalnie do przepracowanych lat w każdym z systemów ubezpieczeń społecznych.

Do okresów ubezpieczenia uprawniających do przyznania emerytury należy zaliczyć okres renty z tytułu trwałej lub okresowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

2. Wprowadzenie możliwości zaliczenia do lat składkowych okresu nauki w szkole rolniczej w przypadku uczniów pracujących w gospodarstwie rolnym rodziców. Uczniowie szkół rolniczych z reguły pracują w gospodarstwie rolnym rodziców, a także odbywają praktyki rolnicze. Z tego powodu należy uwzględnić okres nauki w szkole rolniczej do wymaganego stażu pracy w rolnictwie, nawet jeśli uczeń mieszkał w internacie i pracował w gospodarstwie w dni wolne od zajęć szkolnych.

3. Zrównanie wysokości emerytury rolniczej z KRUS z minimalną emeryturą z ZUS (z 90 do 100%). Zmiana powinna obejmować również **podwyższenie dodatku za dłuższy okres składkowy oraz z tytułu płacenia wyższych składek** (2- i 3-krotnie) przez rolników posiadających większe gospodarstwa. Dodatek powinien być zwiększony o 3% emerytury podstawowej za każdy pełny rok opłacania takich składek. Rolnik prowadzący gospodarstwo rolne powyżej 50 ha przeliczeniowych zobowiązany jest opłacać dodatkową składkę miesięczną na ubezpieczenie emerytalno-rentowe: do 100 ha przeliczeniowych — w wysokości 12% emerytury podstawowej, powyżej 100 ha przeliczeniowych do 150 ha przeliczeniowych w wysokości 24% emerytury podstawowej, powyżej 150 ha przeliczeniowych do 300 ha przeliczeniowych w wysokości 36% emerytury podstawowej, powyżej 300 ha przeliczeniowych w wysokości 48% emerytury podstawowej. Natomiast rolnik prowadzący dodatkowo pozarolniczą działalność gospodarczą opłaca składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w podwójnej wysokości oprócz składek wynikających z powierzchni gospodarstwa. Wobec tego samorząd rolniczy wnioskuje o wypłatę świadczeń emerytalnych odpowiednio do wysokości opłacanych składek. Rolnik opłacający dodatkowe bądź podwójne składki powinien otrzymywać proporcjonalnie wyższą emeryturę niż rolnik opłacający składkę na ubezpieczenie w wysokości podstawowej.

4. Przyznanie świadczenia pieniężnego - dodatku do emerytury rolniczej w kwocie 300 zł z tytułu pełnienia funkcji członka Rady Powiatowej Izby Rolniczej, nie krócej niż przez dwie kadencje i osiągnięcia wieku emerytalnego.

Członkowie Rad Powiatowych wykonują wiele zadań nakładach im przez przepisy prawne, takich m. jak: praca w komisjach szacujących straty spowodowane przez niekorzystne zjawiska atmosferyczne, prace w komisjach szacujących szkody łowieckie, prace w komisjach rad gmin i powiatów, uczestnictwo w różnego rodzaju zespołach i radach (PUP, rady ds. scaleń, rady społeczne ODR itp.) za które obecnie nie pobierają żadnego wynagrodzenia.

5. Rozwiązanie problemu dotyczącego zawieszania części uzupełniającej renty rolniczej w sytuacji posiadania gospodarstwa przez małżeństwo rolników, z których jeden jest rencistą, a drugi z małżonków przechodzi na emeryturę.

Obecnie osoby przechodzące na emeryturę rolniczą mogą nadal prowadzić gospodarstwo. Jednak współmałżonek emeryta prowadzącego gospodarstwo, jeśli jest rencistą otrzymuje świadczenie pomniejszone o część uzupełniającą. Pozbawianie schorowanych rolników prawa do części renty jest wyraźnym zaniedbaniem legislacyjnym wymagającym pilnego uregulowania.

6. Zmiana przepisów dotyczących świadczeń emerytalno-rentowych, przyznawanych przez KRUS, gdy jeden ze współmałżonków jest płatnikiem składek w ZUS, a drugi w KRUS.

Podobna sytuacja do wyżej opisanej dotyczy rolników-rencistów, gdy drugi małżonek jest ubezpieczony w ZUS. Przy rencie stałej rolnik nie otrzyma 100% części uzupełniającej, gdy małżonek ubezpieczony jest w ZUS oraz przy rencie okresowej nie otrzyma 50% części uzupełniającej, gdy małżonek ubezpieczony jest w ZUS. Przedstawiona wyżej sytuacja jest wysoce krzywdząca dla rolników i wymaga pilnej naprawy.

7. Poprawa warunków i zasad korzystania z rehabilitacji leczniczej dla osób uprawnionych do emerytury rolniczej.

Potrzebne jest zwiększenie wysokości środków przeznaczonych na rehabilitację leczniczą osób uprawnionych do emerytury rolniczej. Ważnym krokiem w kierunku równouprawnienia emerytów i rolników czynnych zawodowo w sanatoriach KRUS byłoby wprowadzenie możliwości dokonywania przesunięć z puli środków przeznaczonych na świadczenia rehabilitacyjne dla rolników czynnych zawodowo do puli środków przeznaczonych dla rolników emerytów z uwagi na częste przypadki niewykorzystania miejsc w sanatoriach przez rolników czynnych zawodowo.

Zarząd KRIR wnosi o zrównanie wysokości dziennej stawki dofinansowania rehabilitacji dla rolników z obu grup: czynnych zawodowo i emerytów. Obecnie wysokość dofinansowania dla rolników emerytów wynosi 120 zł za dzień pobytu, natomiast dla rolników czynnych zawodowo stawka dofinansowania wynosi 200 zł. Ze względu na mniejszą stawkę dofinansowania są oni niechętnie obsługiwani przez sanatoria.

8. Zmiana przepisów, dotyczących wymogów do korzystania z rehabilitacji leczniczej realizowanej za pośrednictwem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Świadczenie to powinno być realizowane w taki sposób, aby z rehabilitacji mogły korzystać również osoby, które pobierają świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna oraz ich rodziny.

Aktualnie z rehabilitacji leczniczej KRUS mogą korzystać osoby zagrożone całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym albo uznane okresowo za całkowicie niezdolne do pracy w gospodarstwie rolnym, ale rokujące odzyskanie tej zdolności w wyniku leczenia i rehabilitacji. Muszą one jednak spełniać określone kryteria:

- podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie,
- podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu na wniosek w pełnym zakresie nieprzerwanie co najmniej 18 miesięcy przed złożeniem wniosku o rehabilitację leczniczą,
- mają ustalone prawo do okresowej renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy i zachowali zdolność do samodzielnej egzystencji.

Wobec powyższego wnioskujemy o rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do korzystania z rehabilitacji leczniczej realizowanej za pośrednictwem KRUS również o osoby, które pobierają świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna.

Fakt, że osoba pobierająca ubezpieczenie pielęgnacyjne (art. 63 ustawy o świadczeniu wspierającym) ma opłaconą przez jednostki samorządu terytorialnego tylko składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe powoduje wykluczenie z wyjazdów na kolonie, półkolonie oraz sanatorium z KRUS-owskich ofert dla niepełnosprawnego dziecka oraz członków jego rodziny. Przykładem może być wymóg pełnego ubezpieczenia w KRUS przynajmniej jednego z rodziców (opiekunów) dziecka przy kwalifikacji na kolonie i zimowiska dofinansowane z Funduszu Składkowego KRUS. Dziecko z rodziny, w której jest osoba niepełnosprawna ma utrudniony lub niemożliwy dostęp do tej formy wypoczynku. Wnosimy o taką zmianę przepisów, aby rodziny te nie były wykluczone z systemu opieki KRUS.

Potrzebne jest również wprowadzenie krótkich turnusów wytchnieniowych (7-10 dni) ponieważ udział w turnusie sanatoryjnym wiąże się z trzytygodniową nieobecnością w gospodarstwie, znalezienie zastępstwa na tak długi czas jest często niemożliwe. Wprowadzenie tygodniowych turnusów wytchnieniowych umożliwiłoby tym rolnikom skorzystanie z rehabilitacji w sanatoriach KRUS. Jeśli stan zdrowia wymagałby dalszej rehabilitacji po powrocie z sanatorium rolnicy mogliby być kierowani na zabiegi rehabilitacyjne w miejscu zamieszkania.

9. Rozszerzenie zakresu prac, które może wykonywać pomocnik rolnika - stworzenie prawnych możliwości zawierania umów o pomoc także w sektorze kwiaciarstwa w zakresie pielęgnacji kwiatów i ich zbioru oraz w produkcji zwierzęcej do prac sezonowych związanych z np. korektą racic czy stryżeniem. Z uwagi na niewielkie zainteresowanie młodych przejmowaniem gospodarstw rolnych po rodzicach oraz migrację ludzi ze wsi do miasta, wiele gospodarstw cierpi na deficyt siły roboczej nie tylko w sektorze warzywnym i sadowniczym. Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami prawa (ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 858)) rolnik ma

możliwość „zatrudnienia” pomocnika, który może pomagać rolnikowi przy zbiorach chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich na podstawie umowy o pomocy przy zbiorach.

Samorząd rolniczy wnioskuje ponadto o umożliwienie ubezpieczenia w KRUS pracowników gospodarstwa wykonujących inne czynności niż wymienione w katalogu prac wykonywanych przez pomocnika rolnika. Taka możliwość powinna być ograniczona do dwóch pracowników na jedno gospodarstwo.

10. Emerytury stażowe dla rolników

W związku z procedowaniem przez Sejm RP projektów ustaw dotyczących emerytur stażowych: *Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej* (druk 187) i *Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o zmianie niektórych ustaw* (druk 27), które przewidują wprowadzenie emerytur stażowych dla osób, które przepracowały 35 lub 40 lat, ale nie osiągnęły wieku emerytalnego, samorząd rolniczy popiera wprowadzenie emerytur stażowych dla osób ubezpieczonych w KRUS. Konieczne jest jednak powiązanie tych przepisów z emeryturami proporcjonalnymi, to jest uwzględnienie w stażu pracy okresów ubezpieczenia w KRUS i ZUS bez konieczności wybierania jednego ze świadczeń.

PREZES
KRAJOWEJ RADY IZB ROLNICZYCH
WIKTOR SZMULEWICZ